### Türkiye-Avrupa Birliği Karma İstişare Komitesi (KİK) AB Kanadı Eşbaşkanı Jan Olsson:

# Amacımız sivil toplum turizmi yapmak değil

→ **Mehmet Ali DOĞAN**

Türkiye-Avrupa Birliği Karma İstişare Komitesi (KİK) AB Kanadı Eşbaşkanı Jan Olsson, Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin yeterince etkin olamamasının, merkeziyetçi yapıdan kaynaklandığını söyledi. Ekonomik ve sosyal alanda gelişme için sivil toplumun katılımını sağlayan bir sisteme ihtiyaç duyulduğunu belirten Olsson, hükümetin bu konuda istekli olduğunu, fakat bu istekliliğin yönetime de yansıması gerektiğini kaydetti. KİK Türkiye Kanadı Eşbaşkanı Süleyman Çelebi ile KİK Türkiye Kanadı Sekreteryası'nı yürüten TOBB AB Müdürü Mustafa Bayburtlu'nun da hazır bulunduğu toplantıda sorularımızı yanıtlayan Olsson, "KİK'in çalışmalarının somut sonuçlarını almak zorundayız, aksi takdirde bunun bir anlamı kalmaz. Amacımız sivil toplum turizmi yapmak değil" yorumunda bulunan Jan Olsson, KİK'in AB müzakere sürecine etkin bir şekilde dahil olması gerektiğini söyledi. Bu kapsamda düşüncelerini dile getiren Olsson, şunları söyledi:

"Türk Çalışma Yasası'na ilişkin mevzuatın 2821 ve 2822 sayılı kanunlarının ILO'ya uyumlu olarak değiştirilmesi gerekiyor. Fakat bu konuda yaptığımız tüm çalışmalara rağmen, gerekli değişiklikler yapılmış değil. Sosyal taraflar ve hükümet bu süreci bloke ediyor. Bu açıdan hayal kırıklığı yaşadığımı söylemem gerekir."

Türkiye'nin çok merkeziyetçi bir yapıya sahip olduğunu belirten Olsson, bu yapının sivil toplum örgütlerinin önünde çok önemli bir engel oluşturduğunu kaydederek, "Türkiye'deki yönetim çok merkezi. Bunun tarihe dayanan nedenleri olduğu açık, fakat Türkiye gibi büyük bir ülkede, bir dengeleme sistemi gerekli. STK'lerin karar verme sürecine katılımı ülkenin sosyal ve ekonomik gelişimi için çok önemli. Bu konu sadece Türkiye'nin değil, aynı zamanda AB'nin de sorunu. AB sorunu, yerel düzeyde çözümler üreterek çözdü. Yani sorunu, o sorunu ilgilendiren yerde çözerek" yorumunda bulundu. Olsson'un sorulara verdiği yanıtlar şöyle:



**Sayın Olsson, KİK AB kanadının eşbaşkanı olarak, son dönemdeki çalışmalarınızı değerlendirebilir misiniz?**

**Jan Olsson:** İstanbul'a geliş nedenim ve temaslarım önümüzdeki dönem çalışmalarıyla ilgili. Kayseri'de yapılacak Türkiye-AB KİK 21.nci toplantının da bir hazırlığı. Daha öncesinde de belki bir araya geleceğiz, önümüzdeki dönem çalışma konuları arasında kadın, kadın istihdamı, var. Kadın istihdamı konusunda, TİSK Başkanı ile beraber ortak rapor hazırlıyoruz ve bu raporda Türkiye'nin bölge açısından model olma özelliği vurgulanacak. Yine, TİSK'in bu çerçevede hafta sonu yapacağı faaliyet çok önemli bir etkinlik. Bir başka çalışma alanımız önümüzdeki dönem için Lizbon Stratejisi, ekonomik gelişme konularında raporlar hazırlıyoruz. Bir başka tartıştığımız konu da müzakere sürecine sadece Karma İstişare Komitesi'ni değil de daha geniş anlamda sivil toplum kuruluşlarının nasıl katılacağına ilişkin konuları tartışıyoruz. Bu çerçevede, bazı sivil toplum kuruluşları ile biraraya geleceğiz. Türk sivil toplum kuruluşu mensuplarının Avrupa'ya ziyaretlerinde vize alma konusunun kolaylaştırılmasını da tartışıyoruz.

Bölgesel kalkınma konusu da tartıştığımız konular arasında, bu konu Kayseri'deki toplantımızda da gündeme gelecek. Türkiye sadece Ankara ve İstanbul'dan ibaret değil, dolayısıyla bu konunun da ele alınması gerekiyor.

Türk çalışma yaşamına ilişkin mevzuatın bazı İLO Sözleşmeleri'ne uyumu konusunu da tartışıyoruz. Bu konu epeydir Karma İstişare Komitesi'nin gündemini oluşturan konulardan birisi. Bu konudaki gelişmelerden pek mutlu değilim. Tabii ki sadece hükümeti suç-



FOTOĞRAFLAR: KAPLAN TANEROĞLU

## Türkiye'deki sistem fazla merkeziyetçi

lamıyorum. Sosyal taraflar ve hükümet bu süreci bloke ediyor.

Tartıştığımız bir başka husus, İstanbul'un 2010 yılında Avrupa'nın kültür başkenti olması projesi. Ben bunu tamamen destekliyorum. Ben eşbaşkan olarak gerçekten bu komiteyi çalıştırmak istiyorum. Somut bir şeyler yapmak, ürün ortaya çıkarmak istiyorum. Bir başka ifadeyle komitenin seyahatlerinin sivil toplum turizmi haline gelsin istemiyorum. Bu çerçevede özellikle KİK'in Türkiye kanadının müzakere sürecinde yer almasını bu nedenle istiyorum. Bu nedenledir ki biz KİK olarak, Türkiye tarafından da AB kanadında dikkate alacak görüşler üretilmesini istiyoruz. Biz Türk Hükümeti'nden 2821 ve 2822 sayılı kanunları İLO Sözleşmeleri'ne göre değiştirmelerini istiyoruz. Kısaca söylemek istediğim, ben gelişme ve sonuç istiyorum, bunu bekliyorum. KİK'in yaşaması da bu tip sonuçlara bağlıdır.

**AB genelinde Türkiye karşıtlığı artıyor. Özellikle dönem başkanlığı yapan Avusturya'nın yaklaşımları ortada... Neler düşünüyorsunuz?**

Avusturya zor bir durum. Benim düşüncem, AB Komisyonu veyahut da benim bazı meslektaşlarım, Avusturya'da Türkiye'nin imajı-

**Türkiye'de sivil toplumu oluşturan unsurlar sizce neler, hükümete yaptırım yeterli mi?**

Açıkça söyleyebilirim ki, galiba Türkiye'deki sistem fazla merkeziyetçi. Fazla merkeziyetçi bir yönetim var Türkiye'de. Bunun tabii ki tarihsel nedenleri de vardır. Belki de Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşuyla ilgili nedenler de vardır. Bunu anlayabilirim. İsveç'e göre daha merkezi bir yapı. Böyle bir merkezi ülke için bölgesel ve yerel sivil toplumun katılımını sağlayacak bir sistemin bulunması yararlı olacaktır. Aksi halde ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm bulmak daha zor olacaktır. Hükümetin çok istekli olduğunu biliyorum, bundan da çok eminim, ama bu isteklilik ve kararlılığın uygulamada idareye yansıyacak şekilde yapılması lazım. Batı basınında sıkça haber yapıldığı gibi, uygulamada yasalara aykırı bir çok olay yapıldığını görmekteyiz. Yasaların ruhuna aykırı olan bazı uygulamalar olduğunu görüyoruz. Bu açıdan Karma İstişare Komitesi'nin önemli sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Karma İstişare Komitesi'ni oluşturan kuruluşlar büyük kuruluşlar ama, bu kuruluşların daha küçük, yerel düzeydeki sivil toplum kuruluşlarına sürece katılmaları açısından destek ya da katkı sağlaması gerektiğini düşünüyorum. Bugüne kadar benim ülkemdeki insanların çoğuna sorarsanız, zaten bunların çoğu eminim Avrupa Birliği'nden ayrılmak isteyeceklerdir. Türkiye büyük bir ülke. Türkiye gibi büyük ülkeler için bir kontrol ve dengeleme sisteminin oluşması lazım ve bu sistemin oluşturulmasında da bu sivil toplum kuruluşlarının önemli bir rolu bulunuyor. Sivil toplum kuruluşlarının karar verme süreçlerine dahil olması, sadece Türkiye'nin sorunu değil aslında, Avrupa Birliği'nin de sorunu. AB'nin bu konuda çözümü net, "Subsidiarity", yani yerel anlamda sorunlara çözümü bulmak. Sorunun çözümünün ideal düzeyde nasıl yapılması gerekiyorsa o düzeyde yapılması... Eğer sorunun çözülmesi bir köy düzeyindeyse o sorunun orada çözülmesi, eğer AB düzeyinde sorunun ele alınması gerekiyorsa o düzeyde sorunun ele alınması.

**Türkiye'nin güçlü merkezi yapısından söz ettiniz. Ben yanlış düşünüyor olabilirim, yanlışsam beni düzeltin bu konuda. Bu çerçevede İLO Sözleşmesi'nde gerçekleştirilmesi gereken iki yasal çerçeveden söz ettiniz. Bunu daha somut bir örnekle açıklayabilir misiniz?**

İki değil esasında üç. Örneğin, yerel düzeydeki, yerelleşme anlamındaki yaklaşımı örneklemek için Almanya'da İspanya'da Fransa'da sağlık hizmetleri yerel düzeyde sağlanıyor. Yerel yönetimlerin bu anlamda bir etkinliği var. Örnek olarak özellikle Norveç modelinden bahsedebiliriz. İsveç, Norveç, Finlandiya gibi ülkelerde, belediyelerin çok ciddi yetkileri var. Bunlar arasında sosyal konulara ilişkin yetkileri var. Hatta yerel yönetimlerin vergilendirme yetkileri var, vergiler koyabiliyorlar. Bu ülkelerde vergilerin çok büyük kısmı da yerel düzeyde toplanan vergilerden oluşmaktadır. Tabii AB bu konuda Türkiye'ye bir idari yapı öneremez. Çünkü AB'nin bu konuda üzerinde uzlaşma sağlanmış ortak bir yapısı yok. Bu tamamen Türkiye'ye bağlı bir konu.

Aslında yerel düzeyde ekonomide önemli kararlar alınabilir. AB örneğinde özellikle yapısal fonların kullanılmasının planlanması ve yönetilmesinde yerel yönetimlerin önemli bir fonksiyon oynadığını görüyoruz.

ILO sözleşmesiyle ilgili söylediklerime dönüp, somut örnek isterseniz, esas olarak AB Türkiye KİK Eşbaşkanı Süleyman Çelebi daha iyi dile getirir, mesela 2821-2822 sayılı kanunda yaklaşık 10 tane maddenin değiştirilmesi gerekir. Örnek vermek gerekirse, yüzde 10 barajı, noter şartı, grev hakkının sınırlanmasına dönük bir dizi somut konu var esasında. Aslında ILO raporlarında bunların tamamı var ve yıllardır da Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri bu çerçevede eleştiriliyor.

## Üye ülkelerdeki önyargıları yok etmek amacıyla özel fonlardan yararlanabilirsiniz

**Önyargıların yok edilmesi için AB tarafından neler yapılıyor?**

Bu konuda Avrupa Komisyonu'nun yapabileceği fazla bir şey olduğunu zannetmiyorum. Ama Avrupa Birliği'nin bu konu için, sivil toplum diyalogu için ayırmış olduğu fonlar var. Bu fonlardan yararlanarak üye ülkelere dönük, üye ülkelerdeki önyargıları dönüştürmeye dönük etkinlikler tabii ki düzenlenebilir. Bu fonlardan da yararlanmak lazım, değişik fonlar var.

Bazı ülkelerde, örneğin İsveç'te Türkiye'deki sivil toplum ile İsveç sivil toplumu arasındaki diyaloğun artırılmasına dönük kaynaklar var. İsveç'te böyle bir kaynak var. Başka ülkelerde de benzer fonların olduğunu düşünüyorum. Belki biliyorsunuz, burada İstanbul'da İsveç Konsolosluğu ve İsveç Enstütüsü var. İsveç Hükümeti tarafından bunlara özel para gönderildi. Bunların amacı, bu parayla Türkiye ile İsveç sivil toplum örgütleri arasında proje gerçekleştirmek. Bu para için İsveç'te de başvurulabilir ama aynı zamanda buradaki İsveç Konsolosluğu'na veya İsveç Enstitüsü'ne başvurarak da bu parayı almak mümkün. Bu para özel olarak ayrıldı. Buraya gönderilen para 30 milyon İsveç Kronu. İsveç'te kalan bölümde de 15 milyon İsveç Kronu var. Toplamda İsveç ve Türkiye sivil toplum örgütlerinin diyaloğu için 45 milyon İsveç Kronu bir rezerv mevcut bulunuyor.

Bu konuda İsveç Konsolosu ile görüşün, hiç değilse Türkiye'de sivil toplum örgütleri bu paranın var olduğunu bilsin, bunun için Türkiye sivil toplum örgütleri müracaat edebilirler.




Türkiye-Avrupa Birliği KİK Avrupa Kanadı Eşbaşkanı Jan Olsson, TOBB'un aylık yayın organı Ekonomik Forum'da çıkan "Birlikteliğin Sırrı" konulu dosyayı, TOBB AB Müdürü Mustafa Bayburtlu'dan yardım alarak inceledi. Sözkonusu dosyada, Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi'nin 10 yaşında olduğu, KİK'i oluşturan sivil toplum kuruluşlarının, Türkiye'nin AB mükazere sürecinde önemli roller üstlendiği anlatılıyor.

na dönük bazı çalışmalar ve açılımlar yapabilir. Tabii asıl beklentim 1 Temmuz'da başlayacak olan Finlandiya'nın dönem başkanlığında olacak ki, Finlandiya'nın Türkiye'nin üyeliğine bakışı çok daha olumlu. Dolayısıyla AB'de Genişlemeden Sorumlu Üye Olli Rehn de Finlandiyalı. Bu çerçevede bir amacımız da Finlandiya'nın dönem başkanlığında KİK'in sonbahar toplantılarını yapabiliriz. Tabii ki Avrupa'daki tek zor konu Avusturya değil, Avusturya'nın yanında Fransa, Almanya, Hollanda da var. Belki de önümüzdeki dönemde özellikle sivil diyalog için ayrılan AB fonların ağırlıklı olarak bu ülkelere dönük harcanması gerekecek.

**AB müzakerelerinde KİK, ihtiyaç duyulan "danışma kurulu" rolünü yerine getirebiliyor mu?**

Karma İstişare Komisyonu, Avrupa Birliği görüşmelerinde birtakım önerilerin gelmesi için özel olarak kuruldu. Yapı olarak bunun için var zaten. Biz bu müzakerelerde hem Türkiye, hem Avrupa Birliği tarafından, yardımcı olmak için somut önerilerle gelmeye çalışıyoruz.

**"Sivil toplum turizmi yapmak istemiyoruz" diye bir cümle kullandınız. Daha önceki KİK çalışmalarını yeterli bulmuyor musunuz?**

Ben daha önce Karma İstişare Komisyonu'nun çalışmalarına katılmadım. Bir yıldır katılıyorum. Bu nedenle o konuda birşey söyleyemem. Ama 2003 yılından sonra yaptığımız çalışmalarda bir ivme oldu. Tabii etkilendiği konular var. Türkiye'nin üyelik süreci daha da netleşti, bundan dolayı da çalışmalar ivme kazandı.

(AB-Türkiye KİK Eşbaşkanı Süleyman Çelebi söze girerek, KİK çalışmaların kamuoyuna yeterince yansımadığını belirtti ve bugüne kadar 20 toplantı yapıldığını hatırlattı. Bu toplantılardan 29 rapor çıkarıldığını belirten Çelebi, burada önemli olanın farklı kesimler arasında ortak noktaların yakalanması olduğunu ifade etti. Bu raporların Türkiye kamuoyuna yansımalarının yeni olacağını vurgulayan Çelebi, KİK'in sadece raporlar üreten kurum olmadığını, sonlandırma konusunda da ısrarlı çalışmaları olduğunu söyledi. Jan Ollson'un Türkiye'ye sadece toplantılara gelmediğini, alınan kararların neler olduğunun takibi konusunda da denetime geldiğini belirtti. Çelebi, KİK eşbaşkanları olarak bu nedenle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Murat Başesgioğlu'yla, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'le ve ilgili sosyal muhataplarla görüştüklerini haber verdi. Çelebi, yapılan çalışmaların kamuoyuna yansıyıp yansımadığının önemli olmadığını asıl olanın hükümetlerin KİK'in çalışmalarından ne derece yararlandığı, Avrupa'nın bunlardan ne oranda yararlandığı, diye konuştu.)

**Danimarka'daki karikatür olayından sonra Avrupa kamuoyunda da bir huzursuzluk başgösterdi. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Danimarka'daki olayla aslında Türkiye'nin Avrupa içindeki önemi daha bir belirginleşti. Türkiye, Avrupa kültürüyle, Avrupa dünyası ile Müslüman dünyası arasında çok iyi bir köprü kuracaktır. Türkiye'de öbür ülkeler-

deki gibi şiddet olaylarının olmaması, Türkiye'nin konumunun ne kadar önemli olduğunu bize gösterdi. Ümit ediyorum, Türkiye aynı şekilde devam edecek. Aradaki uçurumlar arttıkça Türkiye'nin önemi daha bir belirginlik kazanacak. Tabii Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkan bazı insanlar daha da karşı çıkacaklar. Ancak onlar zaten baştan da karşıydılar. Diğer taraftan Avrupa'da politikayla uğraşan insanlar, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinin ne kadar önemli olduğunu bir kere daha anladılar. Belki Türkiye'de AB'ye üye olmak istemeyenler, Türkiye'nin önemini azaltmak için birtakım olaylara girebilirler, ben bundan korkuyorum şu an. Bu geri zekalıca yayımlanan karikatürler, aslında insanların fikrini rahatça söyleme özgürlüğünden kaynaklanıyor. Bu demokrasinin her zaman yaşanan çelişkisi, özgürlükler nereye kadar kullanılacak?

**Türkiye'nin üyeliği ile AB, Ortadoğu'ya komşu oluyor. Oradaki gelişmeleri dikkate alarak, komşu olmaktan kaynaklı kaygılar var mı?**

Tam da bu açıdan Türkiye'nin üyeliği, AB için önemli. AB, tam da Ortadoğu sınırına kadar gelecek. Tabii bu Türkiye için çok sorumluluklar getirecek. Türkiye, AB'nin en dışardaki güvencesi. Düşünebiliyor musunuz, bir köprü görevini göreceksiniz, Ortadoğu ile Avrupa arasında Türkiye'nin üyeliğini savunan birçok Avrupalı zaten Türkiye'nin bu jeopolitik durumunu savundu, onun için Türkiye çok önemli. DİSK'in çok güzel bir örneği vardı, ya getirelim Müslümanlığın sınırını Avrupa'ya dayayalım, ya da Avrupa'yı getirelim Ortadoğu'nun sınırına dayayalım.

**Müzakereler sırasında KİK'in aldığı kararlar daha etkin olabilmesi için neler yapılmalı?**

Tarama süreci içerisinde biz Avrupa Birliği Komisyonu ile direkt olarak görüşüyoruz. Ama ümit ediyorum ki, Türk tarafı da kendi hükümeti ile konuşabiliyordur, hangi konulara ağırlık verilebileceğini belirliyorlardır. Benim çabam orada, Avrupa Birliği içinde sosyal konuların ağırlık kazanması. Ümit ediyorum bu hem Avrupa ülkeleri için, hem de Türk Hükümeti için de öyle olur. Yani Karma İstişare Komitesi olarak amacımız, sosyal konuların çözümlenmesi. Zira sosyal konular, direkt insanları etkiliyor. Ancak maalesef şu an ne AB Komisyonu tarafından, ne de Türk Hükümeti içerisinde yeterince biz bu konuya ilgiyi göremiyoruz. Benim kişisel görüşüm, AB Komisyonu ile Türk Hükümeti, bu müzakereler konusunda, en çelişkili oldukları konuları ilk önce ele alsınlar. En kolay konuları ele alıp, ondan sonra zor konulara boş verebilirler. İş yasalarını, sendikal hakların düzeltilmesi konusunu KİK içinde birçok kez konuştuk. Hâlâ düzeltilmedi. Benim hayal kırıklığım var. O zaman çalışmalarımız, kağıt kaplana dönüşür. Eğer gruplar anlaşmazsa o zaman çalışmalar boşa çıkar. Hem sendikaların, hem işveren örgütlerinin Lizbon Kriterleri'nde olduğu gibi yeni paket oluşturmaları gerekiyor. Bu da benim kişisel görüşüm.

